

kognilab

Laboratorium filozofii eksperymentalnej

LABORATORIUM FILOZOFII EKSPERYMENTALNEJ

INSTYTUT FILOZOFII

WYDZIAŁ FILOZOFII I SOCJOLOGII UW

JAKIEGO RODZAJU BADANIA PROWADZĄ FILOZOFOWIE?

1. **Badania rzeczywistości:** czym jest przyczyna, celowość działania, przedmiot, osoba, odpowiedzialność.
2. **Badania uzasadnienia:** skąd wiesz, że naprawdę istnieje świat fizyczny? Dlaczego sądzisz, że umysł jest odrębny od ciała? Skąd wiesz, że czas jest nieskończony? Skąd wiesz, że coś jest dziełem sztuki? Skąd wiesz, że ktoś zrobił coś umyślnie? Skąd wiesz, że ktoś jest odpowiedzialny za to, co zrobił?
3. **Analiza pojęć stanowiących sedno naszych myśli:** co mamy na myśli, pytając o sens życia? Co oznacza słowo "odpowiedzialność"? Opisujemy rzeczy jako piękne, ale do czego odnosi się piękno? O niektórych czynach mówimy, że są sprawiedliwe, ale co to jest „sprawiedliwość”?

METODY FILOZOFII TRADYCYJNEJ

Metody fenomenologiczne

Metody logiczno-lingwistyczne

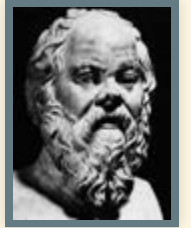
Metody hermeneutyczne

Metody ontologiczne

Metody transcendentalne

PRZYKŁAD: CZYM JEST SPRAWIEDLIWOŚĆ?

- Bardzo pięknie mówisz, Kefalosie – powiedziałem. – A co do tego właśnie: jeżeli mowa o sprawiedliwości, to czy powiemy, że sprawiedliwość to jest tyle co: prawdomówność – tak po prostu – i tyle co: oddawanie, jeżeli ktoś coś od kogoś weźmie, czy też i to nawet raz będzie działaniem sprawiedliwym, a innym razem niesprawiedliwym?

Ja na przykład coś takiego mam na myśli: przecież każdy przyzna, że gdyby ktoś wziął od przyjaciela, od człowieka przy zdrowych zmysłach, broń, a ten by oszalał i zażądał jej z powrotem, to nie trzeba jej oddawać, i nie byłby sprawiedliwy ten, który by ją oddał; ani ten, który by człowiekowi zostającemu w takim stanie chciał mówić wszystko zgodnie z prawdą.

- Słusznie mówisz - powiada

FILOZOFIA EKSPERYMENTALNA

Możemy w filozofii osiągnąć pewien postęp, wstając z fotela i prowadząc systematyczne badania (badania podobne do tych prowadzonych w naukach kognitywnych lub psychologii społecznej).

Filozofia tradycyjna to nie rozważania na temat tego, jak ludzie myślą, tylko szukanie właściwych odpowiedzi na pewnego rodzaju pytania.

Filozof eksperymentalny uważa, że pytając w odpowiedni sposób, możemy uzyskać odpowiedzi, które pomogą nam zrozumieć, dlaczego ludzie myślą tak, jak myślą.

Jeśli będziemy wiedzieć, co ludzie myślą, będziemy mogli się zastanowić, czy chcemy temu się bliżej przyglądać, czy też nie będziemy brać tego pod uwagę.

NURTY W FILOZOFII EKSPERYMENTALNEJ

1. Analiza eksperymentalna
2. Restrykcjonizm eksperymentalny
3. Deskryptywizm eksperymentalny
 - badania psychologizujące
 - badania rekonstruktywistyczne

RODZAJE BADAŃ W FILOZOFII EKSPERYMENTALNEJ

1. Badania w poszczególnych populacjach
2. Badania międzykulturowe

PRZYKŁADOWE BADANIA PROWADZONE W LABORATORIUM FILOZOFII EKSPERYMENTALNEJ

PRZYCZYNA - SPRAWSTWO - CELOWOŚĆ - ODPOWIEDZIALNOŚĆ

JAKI JEST ZWIĄZEK MIĘDZY PRZYPISYWANIEM SPRAWSTWA A OCENĄ MORALNĄ DZIAŁANIA?

CO TO ZNACZY, ŻE KTOŚ ZROBIŁ COŚ SPECJALNIE/CELOWO?

W JAKICH SYTUACJACH PRZYPISUJEMY KOMUŚ ODPOWIEDZIALNOŚĆ?

W JAKICH SYTUACJACH UWAŻAMY, ŻE KTOŚ JEST WINNY, A KIEDY PRZYPISUJEMY MU ZASŁUGĘ?

EFEKT KNOBE'A

Scenariusz HARM

Wicedyrektor zwraca się do dyrektora pewnej firmy: „Myślimy o wdrożeniu nowego programu. Pozwoli nam zwiększyć zyski, ale **zaszkodzi** środowisku”.

Dyrektor odpowiada: „Nie obchodzi mnie **szkodzenie** środowisku. Chcę tylko zwiększyć zyski. Wdrażamy program”.

Program został wdrożony i rzeczywiście **zaszkodził** środowisku.

Pytanie zadawane ankietowanym

Czy dyrektor umyślnie **zaszkodził** środowisku?

Scenariusz HELP

Wicedyrektor zwraca się do dyrektora pewnej firmy: „Myślimy o wdrożeniu nowego programu. Pozwoli nam zwiększyć zyski i **pomoże** środowisku”.

Dyrektor odpowiada: „Nie obchodzi mnie **pomaganie** środowisku. Chcę tylko zwiększyć zyski. Wdrażamy program”.

Program został wdrożony i rzeczywiście **pomógł** środowisku.

Pytanie zadawane ankietowanym

Czy dyrektor umyślnie **pomógł** środowisku?

METODY BADAWCZE KTÓRYMI "ATAKUJEMY" TEN PROBLEM

1. badania kwestionariuszowe

- Jakie czynniki wpływają na atrybucje intencjonalności, winy i zasługi, sprawstwa itp.?

2. językoznawstwo korpusowe

- Jakie własności mają wyrażenia służące do przypisywania intencjonalności? Czy na podstawie ich rozkładu można coś powiedzieć o ich charakterze?

3. eksperymenty psycholingwistyczne

- Czy pewna klasa przysłówków lub czasowników wiąże się stereotypowo z własnościami, które mogą zaburzać wyniki takich eksperymentów jak Knobe'a?

4. w przyszłości: okulografia?

PROBLEM EKSPERTYZY FILOZOFICZNEJ FILOZOFÓW

CZY FILOZOFOWIE OCENIAJĄ INACZEJ EKSPERYMENTY MYŚLOWE NIŻ RESZTA LUDZI?

CZY TRENING FILOZOFICZNY ZMIENIA SPOSÓB OCENY EKSPERYMENTÓW MYŚLOWYCH?

CZY FILOZOFOWIE MAJĄ LEPSZE FILOZOFICZNE INTUICJE NIŻ INNI?

- Problem: jak to zbadać? Czy wystarczy przeprowadzić badania na filozofach i niefilozofach i szukać różnic?
- Nawet jeśli będą takie różnice, to mogą one być wynikiem selekcji - filozofami zostają Ci, których intuicje są zbieżne z *mainstreamem*

BADANIA PODŁUŻNE

- wybraliśmy **10** klasycznych filozoficznych eksperymentów myślowych, które uznaliśmy za najważniejsze
- co semestr grupy filozofów (eksperymentalna) i kognitywistów (kontrolna), które rozpoczęły studia w 2017 i 2018 roku, będą odpowiadać na kwestionariusz skonstruowany w celu sprawdzania tych intuicji
- jeżeli zwolennicy tezy o filozoficznej ekspertyzie mają rację, to intuicje filozofów powinny konwergować do "standardowych" odpowiedzi w literaturze

STODOŁY

Zuza wygląda przez okno samochodu i widzi niedaleko drogi stodołę. Sądzi więc, że przy drodze jest stodoła. Zuza nie zdaje sobie jednak sprawy z tego, że właśnie przejeżdża przez okolicę, w której kręca film, i filmowcy zbudowali w tym miejscu wiele makiet stodół, które z drogi wyglądają jak prawdziwe stodoły. Ta stodoła, na którą patrzy Zuza, nie jest akurat makietą, jest jedyną prawdziwą stodołą w okolicy.

Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem

Zuza wie, że patrzy na stodołę?

Jaki stopień pewności przypisujesz swojej odpowiedzi?

SKRZYPEK

Któregoś październikowego ranka budzisz się i odkrywasz, że leżysz na szpitalnym łóżku podłączony do światowej sławy skrzypka. Skrzypek ma uszkodzone nerki, a zgodnie ze wszystkimi danymi lekarskimi jesteś jedyną osobą, która ma odpowiedni typ krwi i przeciwciał, by móc mu pomóc. Zeszłej nocy krwioobieg skrzypka został połączony z twoim tak, by twoje nerki mogły również oczyszczać jego krew. Ordynator szpitala mówi ci: „Jeśli odłączymy teraz od ciebie skrzypka, to umrze. Żeby przeżyć potrzebuje być podłączony do ciebie przez trzy kwartały. W czerwcu, kiedy skrzypek się wzmocni, będziemy mogli bezpiecznie go od ciebie odłączyć”

Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem

Moim obowiązkiem moralnym jest pozostać podłączonym do skrzypka

Jaki stopień pewności przypisujesz swojej odpowiedzi?

EPISTEMOLOGIA POTOCZNA: REKONSTRUKCJA ZDROWOROZSĄDKOWYCH PRZEKONAŃ NA TEMAT WIEDZY

JAKIE CZYNNIKI DECYDUJĄ O TYM, ŻE LUDZIE PRZYPISUJĄ KOMUŚ WIEDZĘ?

1. czy wystarczy, by podmiot miał prawdziwe uzasadnione przekonanie?
2. czy na wiedzę wpływa to, jak wiele podmiot by stracił, gdyby jego przekonanie okazało się fałszywe?
3. czy to ważne, że podmiot w teorii mógł się pomylić?
4. czy można wiedzieć coś, nie wiedząc, że się wie?

CZY POJĘCIE WIEDZY JEST NIEZALEŻNE OD KULTURY?

JAKA JEST RELACJA MIĘDZY WIEDZĄ, ŻE P, A SĄDZENIEM, UWAŻANIEM I TWIERDZENIEM, ŻE P?

TEORIE ODNIESIENIA: CZY FILOZOFOWIE MAJĄ RACJĘ W SWOICH POMYSŁACH, DLACZEGO SIĘ DOGADUJEMY?

JAKIE CZYNNIKI DECYDUJĄ O TYM, ŻE LUDZIE SIĘ ROZUMIAJĄ?

Figure 2 Sample display for Condition 2C

INNE PROJEKTY

- Semantyka eksperymentalna: odniesienie nazw własnych, zasięg wantyfikatorów w języku naturalnym, zdania warunkowe i związek treściowy
- Faktywność: czy pojęcie faktu ludzi jest faktywne?
- Filozoficzne teorie przyczynowości w świetle badań empirycznych.

Można też nie dołączać się do żadnego już działającego projektu i zaproponować coś własnego!

KOGNILAB - DLA KOGO?

Dla osób z filozoficznym zacięciem (dlaczego jest raczej coś niż nic? co to jest "coś"?).

Dla osób z analitycznym zacięciem, gotowych drążyć i badać jedno zagadnienie od kilku stron, i dla tych, którym niestraszna interdyscyplinarność/multidyscyplinarność.

Dla osób pomysłowych, które chcą tworzyć nowe narzędzia i metody badań, przystosowywać istniejące narzędzia z innych dziedzin do badania kwestii pojęciowych i rekonstruowania teorii potocznych.

KOGNILAB - Z KIM?

Katarzyna Kuś
HEAD OF THE
LABORATORY

Assistant professor,
Department of Epistemology,
Institute of Philosophy, UW

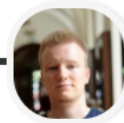
Katarzyna Paprzycka-
Hausman

Professor, Department of
Epistemology, Institute of
Philosophy, UW

Justyna Grudzińska-
Zawadowska

Assistant professor,
Department of Analytic
Philosophy, Institute of
Philosophy, UW

Wojciech
Rostworowski

Research assistant,
Department of Logic,
Institute of Philosophy, UW

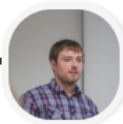
Mieszko Tałasiewicz

Professor, Department of
Logical Semiotics, Institute of
Philosophy, UW

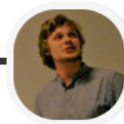
Adrian Ziółkowski

Assistant professor,
Department of Logical
Semiotics, Institute of
Philosophy, UW

Bartosz Maćkiewicz

PHD Student, Department of
Epistemology, Institute of
Philosophy, UW

Krzysztof Sękowski

MA Student, Inter-faculty
Individual Studies in the
Humanities, UW

CO MOŻNA ZYSKAĆ?

- znajomość zagadnień metodologicznych i teoretyczną wiedzę na temat podstaw prowadzenia badań w filozofii eksperymentalnej
- praktyczne umiejętności prowadzenia badań, zwłaszcza budowy badań kwestionariuszowych (ale nie tylko)
 - umiejętność tworzenia badań kwestionariuszowych w LimeSurvey (czasami dość skomplikowanych konstrukcyjnie)
 - umiejętność tworzenia badań kwestionariuszowych czytanych przez komputer (OCR z wykorzystaniem programu SDAPS)
 - umiejętność tworzenia eksperymentów za pomocą PsychoPy
 - metody okulograficzne
- praktyczne umiejętności związane z jakościową i ilościową analizą wyników
 - możliwość pogłębienia i powtórzenia swojej wiedzy ze statystyki (R i Python), wizualizacji danych, metod projektowania i przeprowadzania reprodukowalnych badań (Git, RMarkdown, LaTeX)